

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

คุณภาพที่ดีของประชากรเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้ประสบความสำเร็จ ทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคม ช่วงปฐมวัยเป็นช่วงเวลาอันเป็นพื้นฐานของการเจริญเติบโตอย่างมีศักยภาพในวัยต่อๆ มา ปัจจัยที่จำเป็นที่จะช่วยส่งเสริมคุณภาพของประชากรที่สำคัญปัจจัยหนึ่งก็คือเด็ก หรือเยาวชนของประเทศที่มีพัฒนาการแต่ละด้านที่ดีเหมาะสมกับวัย ทั้งนี้เพราะเด็กจะเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีการพัฒนาสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกายจิตใจและเป็นกำลังที่สำคัญอันจะนำประเทศไปสู่ความสำเร็จในอนาคต การที่เด็กจะมีพฤติกรรมออกมาอย่างนั้นขึ้นอยู่กับพัฒนาการความสามารถตามวันแต่ละด้านของเด็ก และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าพัฒนาการของเด็กเป็นผลมาจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก ถ้ามีพัฒนาการล่าช้า จะมีขีดจำกัดทางด้านร่างกาย จิตใจ และมีความยากลำบากในการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม ตลอดจนไม่สามารถดูแลตัวเองได้ ซึ่งเด็กเหล่านี้ จะเป็นภาระแก่ครอบครัว สังคมและประเทศชาติได้ในอนาคต (วสันต์ ปฎิเสน, 2553, หน้า 1) การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งได้มีการระบุไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 ก, หน้า 37-38) โดยมีการตั้งเป้าหมายให้เด็กปฐมวัยได้รับการเตรียมความพร้อมทุกด้านก่อนที่จะเข้าสู่ระบบการศึกษาในระดับประถมศึกษาโดยมีการออกแบบการดำเนินงาน ที่ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนา และการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัยในรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งยังส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพ และครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย เพื่อพัฒนารากฐานพัฒนาการของทุกชีวิตอย่างเหมาะสม ซึ่งมีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 ข, หน้า 1) ที่ได้ระบุไว้ว่าการจัดการศึกษาจะต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม สามารถดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข เริ่มต้นตั้งแต่ระดับปฐมวัย โดยกำหนดเป็นนโยบาย และแผนการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 3)

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ฉบับปัจจุบัน เป็นหลักสูตรแกนกลางที่มีโครงสร้างยืดหยุ่น มีการกำหนดปรัชญาการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิด -6 ปี มีหลักการที่让孩子ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาตนเองอย่างสมดุลและเต็มศักยภาพ จึงมีความเหมาะสมสำหรับให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย นำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งในการจัดทำหลักสูตรการศึกษา

ปฐมวัย จำเป็นจะต้องอาศัยแนวคิดพื้นฐานใน 4 ด้านตามที่กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 3-7) ได้ระบุไว้ในคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย คือ 1) แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการ 2) แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ 3) แนวคิดเกี่ยวกับการเล่นของเด็ก และ 4) แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคม ซึ่งจะนำไปสู่การใช้หลักสูตร โดยทำการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมถึงการจัดปัจจัยและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเพื่อให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน (พัชรี ภีระคำ, 2548, หน้า 4) ซึ่งหลักการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เป็นหลักสำคัญในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูเด็ก จำเป็นต้องศึกษาให้เข้าใจ เพราะในการจัดประสบการณ์ให้เด็กอายุ 3 ปี จะต้องยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูควบคู่กับการให้การศึกษา โดยคำนึงถึงความต้องการและความสนใจของเด็กทุกคน ทั้งเด็กปกติ เด็กที่มีความสามารถพิเศษ และเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา ด้านร่างกายส่วนของกล้ามเนื้อเล็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่น เครื่องเล่นสัมผัส เล่นเกม ต่อภาพ ฝึกช่วยเหลือตนเองในการ แต่งกาย หยิบจับช้อนส้อม ใช้อุปกรณ์ศิลปะ เช่น สีเทียน กรรไกร ฟู่กัน ดินเหนียว ฯลฯ รวมทั้งการสื่อสารและการเรียนรู้ ซึ่งครอบคลุมเด็กที่มีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือเด็กที่ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส เพื่อให้เด็กได้พัฒนาทุกด้านแบบองค์รวมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างสมดุล โดยจัดกิจกรรมที่หลากหลาย บูรณาการผ่านการเล่น และกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรงผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าที่เหมาะสมกับวัย โดยหลักการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมีสาระสำคัญ ดังนี้ 1) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท 2) ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคมและวัฒนธรรมไทย 3) พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย 4) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข และ 5) ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก ดังนั้นเด็กก่อนวัยเรียนหรือเด็กปฐมวัยนั้น ควรจะได้รับการดูแล เอาใจใส่จากพ่อแม่ผู้ปกครอง โดยการให้ความรัก เช่น การโอบกอด สัมผัส พูดยุติและเล่นกับเด็กเพื่อให้สมองของเด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่

ปัจจุบันพัฒนาการและการเจริญเติบโตที่ล่าช้าของเด็กปฐมวัยยังเป็นปัญหาที่สำคัญในประเทศไทย โดยกรมอนามัยได้สำรวจพัฒนาการเด็กปฐมวัย (อายุ 0-5 ปี) เมื่อปี 2553 พบว่าเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการล่าช้าถึงร้อยละ 30 สูงกว่าค่าเฉลี่ยขององค์การอนามัยโลกซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 15-20 นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการล่าช้าในด้านภาษาและด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก ร้อยละ 19 และร้อยละ 8 ตามลำดับ ซึ่งพัฒนาการทั้งสองด้านถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาสติปัญญาของเด็ก

การพัฒนากิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการการใช้กล้ามเนื้อเล็กแก่เด็กต้องอาศัยกิจกรรมการปั้นที่มีความสำคัญกับความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กเป็นอย่างดี เพราะระหว่างที่เด็กกระทำกิจกรรมการปั้นเด็กจะได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกาย โดยการปฏิบัติด้วยมือ ทำให้สัมพันธ์กับการมองเห็น ซึ่งในการพัฒนากล้ามเนื้อเล็กที่สำคัญคือ การพัฒนานิ้วมือถือเป็นจุดเริ่มต้นสำหรับความสามารถและพรสวรรค์ของเด็ก ซึ่ง ญานิศา บุญพิมพ์ (2552) ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาส่งเสริมพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย โดยการประกอบอาหารประเภทขนมไทย ส่งผลต่อการส่งเสริมพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยให้เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน นอกจากนี้ ส่งศักดิ์ ปัญญาจิระ (2553) ศึกษาวิจัยเรื่องผลการใช้กิจกรรมการปั้น เพื่อเพิ่มความคล่องแคล่วของมือในเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ผลการศึกษาพบว่ากรณีศึกษามีความคล่องแคล่วของมือสูงขึ้นหลังได้รับการสอนด้วยกิจกรรมการปั้น กรณีศึกษาทุกคนให้ความสนใจร่วมกิจกรรมมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครูมากขึ้น มีการสนทนาโต้ตอบกับครู ร่าเริง สนุกสนานมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น และมีความคิดในการสร้างสรรค์ได้แก่ กิจกรรมทางศิลปะ ซึ่งกิจกรรมศิลปะเป็นกิจกรรมหนึ่งที่เปิดโอกาสให้นำทักษะต่างๆ มาดัดแปลงประยุกต์ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการฝึก เช่น ฝึกปั้นดินน้ำมันเป็นรูปร่าง รูปทรงเพื่อเพิ่มสมรรถภาพของกล้ามเนื้อมือ ซึ่งการฝึกเป็นกิจกรรมกลุ่มหรือกิจกรรมเดี่ยว กิจกรรมศิลปะมีความสำคัญต่อเด็ก เพราะเด็กทุกคนจะมีพัฒนาการได้นั้นจะต้องมีการฝึกความพร้อมในทุกๆ ด้าน ซึ่งยิ่งเด็กมีโอกาสใช้มือได้คล่องแคล่วเพียงใด ย่อมจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาไปด้วย (มัทนี เกษกมล, ม.ป.ป., อ้างถึงใน ส่งศักดิ์ ปัญญาจิระ, 2553, หน้า 2) นอกจากนี้ คอฟแมน ซาลมา, และ คอฟแมน (Kaufman Zalma, & Kaufman, 1978, pp. 885-888) พบว่า การเพิ่มความสามารถในการใช้มือด้วยการฝึกกิจกรรมศิลปะ เช่น วาดภาพ ระบายสี การฉีก การปะ การปั้น จะนำไปสู่ความสามารถในการเขียนได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะการเขียนที่ดีจะต้องมีการประสานกันอย่างดีระหว่างสายตา มือ การควบคุมกล้ามเนื้อ และสิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กให้สามารถเคลื่อนไหวได้อย่างว่องไว จะมีความสัมพันธ์อย่างมากกับการพูดจาชัดถ้อยชัดคำและความคิดอันฉับไวของเด็กอีกด้วย (เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2540, หน้า 11)

การปั้นผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน เป็นหนึ่งหัตถกรรมที่มีชื่อเสียงของจังหวัดสิงห์บุรี อยู่ที่ตำบลบ้านแปง อำเภอพรหมบุรี วัสดุที่ทำเช่น ดินที่ใช้ นำมาจากแม่น้ำเจ้าพระยา โดยผสมกับทรายปั้นเป็นรูปนำไปเผา สำหรับดินขี้ตม้นนั้นนำมาจากตำบลบ้านหมอ อำเภอพรหมบุรี ผลิตหม้อดินเผา ชาม ถ้วยดินเผา เป็นต้น และโดยเฉพาะไหสีหูซึ่งเป็นภาชนะเครื่องปั้นดินเผา ลักษณะเหมือนโถงแต่ใบเล็ก สูงประมาณ 15-60 เซนติเมตร ลักษณะที่โดดเด่น คือ มีหูสีหูจึงเรียกว่า "ไหสีหู" ใช้ดินเหนียวที่หาได้ภายในหมู่บ้าน ซึ่งมีลักษณะพิเศษเป็นดินลุ่มแม่น้ำน้อย เป็นดินเหนียวปนดินทราย ทำให้มีสีส้มโดดเด่น ไม่เหมือนเครื่องปั้นดินเผาทั่วไป มีความคงทนไม่แตกง่าย ฝีมือประณีต โดยเฉพาะเตาเผาเป็นเตาสถมัยโบราณ สามารถรักษาอุณหภูมิในการเผาได้สม่ำเสมอ ซึ่งจะทำให้เนื้อภาชนะมีความแข็งแกร่งและทนทาน เป็นภาชนะตกแต่งบ้าน

เครื่องใช้เครื่องประดับในครัวเรือน เช่น แต่งสวนหรือเป็นอุปกรณ์เสริมประเภทสเปาหรือแจกันใส่ดอกไม้แห้ง และดอกไม้สด โดยเฉพาะไม้ประดับ ไม้สีหุเป็นการเชื่อมโยงระหว่างขนมธรรมเนียมประเพณี เนื่องจากชาวบ้านตั้งบ้านเรือนริมฝั่งแม่น้ำน้อย จึงมีเตาเผาขนาดใหญ่และได้มีการถ่ายทอดงานการอนุรักษ์ไว้ให้เยาวชนรุ่นหลัง ได้รับปั้นดินเผามาจนปัจจุบันกิจกรรมการปั้นยังสามารถใช้พัฒนากล้ามเนื้อเล็กเด็ก ทำให้เด็กมีสมาธิขึ้นจิตใจจดจ่อกับสิ่งที่ตนกำลังทำอยู่จินตนาการของเด็กแต่ละคนก็จะถ่ายทอดออกมาทางผลงานเด็กได้ใช้ส่วนต่างๆ ของนิ้วมือ การฝึกทักษะการใช้กล้ามเนื้อเล็กสามารถสรุปได้ว่า กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยจะพัฒนาได้มากที่สุดที่อายุ 3 ขวบขึ้นไป ครูและผู้ปกครองสามารถพัฒนากล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยได้โดยการฝึกตามพัฒนาการของเด็ก ให้ตาสัมพันธ์กับมือ ร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา คือจะเป็นการพัฒนาใยประสาทในสมองของเด็ก การให้เรียนรู้ในชุดกิจกรรมการปั้นวิถีชีวิตดั้งเดิม และเป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสิงห์บุรีด้วย (ไทยตำบล, ม.ป.ป.)

ชุดกิจกรรม ถือว่าเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง สามารถนำมาใช้ประกอบในการจัดการเรียนรู้ได้ดี นวัตกรรม คือ การเปลี่ยนความคิดสร้างสรรค์ ให้เป็นประดิษฐ์กรรมที่สังคมให้การยอมรับ สามารถทำให้สังคมมีทางเลือกที่ดีเพิ่มขึ้น นวัตกรรมทางการศึกษา คือ ประดิษฐ์กรรมด้านการเรียนรู้ เช่น สื่อการสอนในรูปแบบของอุปกรณ์การสอน ชุดกิจกรรมหรือเทคนิคและวิธีการสอนต่างๆ ที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นทางเลือกใหม่สำหรับผู้เรียนและผู้สอน ชุดกิจกรรมที่ถือว่าเป็นนวัตกรรมทางการศึกษา จะต้องมีความเป็นระบบ สมบูรณ์ในตัวเอง ประกอบด้วยกิจกรรม การเรียนรู้ที่ประยุกต์จากทฤษฎีเทคนิคหรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีลักษณะโดดเด่นแปลกใหม่ เป็นการเฉพาะของแต่ละชุดกิจกรรม ชุดกิจกรรมที่ไม่มีการประยุกต์ ทฤษฎีเทคนิคหรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้และไม่มีลักษณะโดดเด่นแปลกใหม่เป็นการ เฉพาะนั้น ไม่ถือว่าเป็นนวัตกรรมทางการศึกษา เป็นเพียงเอกสารประกอบการสอนธรรมดาทั่วไปเท่านั้น ดังนั้นชุดกิจกรรมจึงเป็นชุดของสื่อประสมที่มีการนำสื่อและกิจกรรมหลายๆ อย่างมาประกอบกันเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน มีความสมบูรณ์ในตนเอง ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูมีการเตรียมความพร้อมก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้ประสบความสำเร็จในการสอน (ปิยพงษ์ สุริยพรหม, 2546)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการปั้นผลิตภัณฑ์พื้นบ้านเพื่อพัฒนาทักษะการใช้กล้ามเนื้อเล็กสำหรับเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี จากการใช้วัสดุดินเหนียว โดยจะทำให้ทราบถึงพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย ซึ่งผลจากการวิจัยนี้ จะเป็นแนวทางแก่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย ได้พัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สร้างพัฒนาการเด็กให้มีศักยภาพที่ดีในอนาคตต่อไป

ความมุ่งหมายในการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการปั่นผลิตภัณฑ์พื้นบ้านเพื่อพัฒนาทักษะการใช้กล้ามเนื้อเล็กสำหรับเด็กปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 70/70
2. เพื่อศึกษาทักษะการปั่นของเด็กปฐมวัยระหว่างการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการปั่นผลิตภัณฑ์พื้นบ้านเพื่อพัฒนาทักษะการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย ในแต่ละสัปดาห์
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการปั่นผลิตภัณฑ์พื้นบ้านเพื่อพัฒนาทักษะการใช้กล้ามเนื้อเล็กสำหรับเด็กปฐมวัย

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องการปั่นผลิตภัณฑ์พื้นบ้านสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพ สำหรับใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมทักษะการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการปั่นผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน
2. เป็นแนวทางที่จะทำให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยได้ใช้เพื่อพัฒนาทักษะการใช้กล้ามเนื้อเล็กสำหรับเด็กปฐมวัย
3. เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาร่างกาย โดยเฉพาะกล้ามเนื้อเล็กอย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้ภูมิปัญญาการปั่นที่มีในท้องถิ่น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ชุดพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการปั่นผลิตภัณฑ์พื้นบ้านเพื่อพัฒนาทักษะการใช้กล้ามเนื้อเล็กสำหรับเด็กปฐมวัย มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ เด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาล 3 ขวบ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ศูนย์พัฒนาเด็กเทศบาลเมืองบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 4 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 30 คน 2 ห้อง ห้องเรียนละ 31 คน 2 ห้องรวมทั้งสิ้น 122 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ เด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาล 3 ขวบ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster sampling) สุ่มห้องเรียน 1 ห้อง จากจำนวน 4 ห้องเรียน ได้นักเรียนจำนวน 30 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระ (independent variable) ได้แก่ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการปั่นผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน

2.2 ตัวแปรตาม (dependent variable) ได้แก่

2.2.1 ทักษะการปั่น

2.2.2 ทักษะการใช้กล้ามเนื้อเล็ก

3. เนื้อหา

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น กำหนดเนื้อหาตามคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ประกอบกับแนวคิดเกี่ยวกับการเล่นของเด็ก โดยแบ่งเนื้อหาตามชุดกิจกรรมผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน ได้แก่

1. ดินวิเศษ
2. มาปั้นถ้วยใส่ไข่กันเหอะ
3. มาทำกระถางใส่ต้นไม้กัน
4. แก้วน้ำมีหู
5. เครื่องประดับของหนู
6. ปั้นหม้อข้าวหม้อแกง
7. ปั้นเตาแกงดีกว่า
8. ปั้นไหมี่สีหู

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาในการทดลอง จะดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ใช้เวลาทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 40 นาที รวม 16 ชั่วโมง

นิยามศัพท์เฉพาะ

ชุดกิจกรรม หมายถึง เป็นสื่อประสมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้ฝึกเด็กในระดับปฐมวัย โดยการจัดให้เด็กปฐมวัย ได้มีประสบการณ์ตรงในการปั้นผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน เป็นรูปแบบต่างๆ เพื่อพัฒนาทักษะการใช้กล้ามเนื้อเล็กให้แข็งแรงและผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเรียนตามแนวทาง โดยมีองค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการปั้นผลิตภัณฑ์พื้นบ้านดังนี้ คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมสำหรับครูผู้สอน ชื่อกิจกรรมคำชี้แจงสำหรับครูความสัมพันธ์ระหว่างสาระการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้และกิจกรรมรายการสื่อและอุปกรณ์แผนการจัดการเรียนรู้ การทดสอบก่อนเรียนหลังเรียนกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียน ชื่อชุดกิจกรรมผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และจุดประสงค์การเรียนรู้ได้จากประสบการณ์หรือการฝึกหัดโดยให้สอดคล้องกับเนื้อหา จุดประสงค์และประสบการณ์ใช้กล้ามเนื้อเล็กได้อย่างคล่องแคล่วและสัมพันธ์กันระหว่างมือกับตา

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการปั้นผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน หมายถึง การพัฒนาแนวคิดกรขึ้นมาจากขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับท้องถิ่นที่เด็กและชุมชนอาศัยอยู่ โดยสอนตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของนักเรียนระดับชั้นปฐมวัยศูนย์เด็กเล็กเทศบาลเมืองบางระจัน อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ด้วยดินเหนียว เน้นให้เด็กได้ใช้กล้ามเนื้อเล็ก

การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา ผ่านขั้นตอนการปั้นผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน โดยมีองค์ประกอบของชุดกิจกรรมสำหรับครู คือ

1. คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง การปั้นผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน
 - 1.1 หลักการและเหตุผล
 - 1.2 สารการเรียนรู้
 - 1.3 จุดประสงค์การเรียนรู้
 - 1.4 สื่อวัสดุอุปกรณ์
 - 1.5 หลักการจัดกิจกรรม
2. กิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียนวิธีการจัดกิจกรรมนี้ได้จัดไว้เป็นขั้นตอน ซึ่งจะสอดคล้องกับหลักวิชาแล้ว ยังเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ครูในการดำเนินการซึ่งมีขั้นตอนดังนี้
 - 2.1 ขั้นนำ เป็นการเตรียมความพร้อมของผู้เรียน
 - 2.2 ขั้นอภิปราย เป็นส่วนที่ผู้เรียนจะได้มีโอกาสนำเสนอประสบการณ์ที่ได้รับจากขั้นกิจกรรมมาวิเคราะห์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและอภิปรายเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่กว้างขวางออกไปอีก
 - 2.3 ขั้นกิจกรรม เป็นส่วนที่ทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ ทำให้เกิดประสบการณ์นำไปสู่การเรียนรู้ตามเป้าหมาย
 - 2.4 ขั้นฝึกปฏิบัติ เป็นส่วนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้จากการเรียนในกิจกรรมไปฝึกปฏิบัติเพิ่มเติม
 - 2.5 ขั้นสรุป เป็นส่วนที่ครูและผู้เรียนประมวลข้อความรู้ที่ได้จากขั้นกิจกรรมและขั้นอภิปราย นำมาสรุปหาสาระสำคัญที่สามารถนำไปใช้ได้ต่อไป
 - 2.6 ขั้นประเมินผล เป็นส่วนที่ได้รับความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนหลังจากการฝึกปฏิบัติครบถ้วนทุกขั้นตอนแล้ว โดยได้ทำแบบฝึกกิจกรรมทบทวนท้ายชุดกิจกรรม

ทักษะการปั้น หมายถึง ความสามารถในการปั้นดินเหนียวของเด็กปฐมวัยที่เป็นรูปทรงกลม วงรี ทรงกระบอก ทรงเหลี่ยม มีทักษะทางด้านความถูกต้องและการควบคุมการใช้มือ การประสานกันระหว่างตา มือและนิ้ว ความคล่องแคล่วในการใช้มือ ความยืดหยุ่นของมือและการสัมผัส โดยมีได้คำนึงถึงทฤษฎีองค์ประกอบศิลป์และงานประติมากรรม

การปั้น หมายถึง การนำดินเหนียวมาปั้นมาตกแต่งทำเป็นรูปทรงต่างๆ ตามต้องการโดยการใช้วิธี ขยำ บีบ นวด ตัด ขัด ขูด ปะ สร้างผลงานที่เรียกว่าประติมากรรม ซึ่งเป็นงานทัศนศิลป์แขนงหนึ่ง สามารถแบ่งประเภทของงานปั้นดังนี้

 1. การปั้นแบบลอยตัว เป็นการสร้างสรรค์งานปั้นให้เป็นรูปทรงที่สามารถมองเห็นได้ทุกด้าน
 2. การปั้นแบบนูนต่ำ เป็นงานปั้นที่มีแผ่นหลังรองรับ และมีภาพนูนเพียงเล็กน้อย เน้นความงดงามของภาพด้านหน้า

3. การปั้นแบบนูนสูง มีลักษณะเหมือนกับรูปปั้นนูนต่ำแต่ภาพจะนูนออกมามากกว่าเน้นความงดงามของภาพด้านหน้าและด้านข้าง

ทักษะการใช้กล้ามเนื้อเล็ก หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมที่แสดงออกให้เห็นถึงความคล่องแคล่ว ความชำนาญและถูกต้องของการใช้มือ หรือการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย เป็นความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กปั้นดิน จากการทำชุดกิจกรรมครั้งนี้แล้ว เด็กสามารถเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อเล็กสัมพันธ์กับตา มือ นิ้วมือและแขนจะทำให้สามารถขีดเขียนและลากเส้นได้ดี นั่นคือความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก เพื่อเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อมือ โดยทำการประเมินคุณลักษณะตามวัย 5 ข้อคือ

1. การเขียนรูปร่างกลมตามแบบ
2. การจับดินสอเขียนรูปร่างกลม
3. การใช้กรรไกรตัดกระดาษให้ขาดตามรอย
4. การจับกรรไกรตัดกระดาษ
5. การร้อยลูกปัดขนาดใหญ่

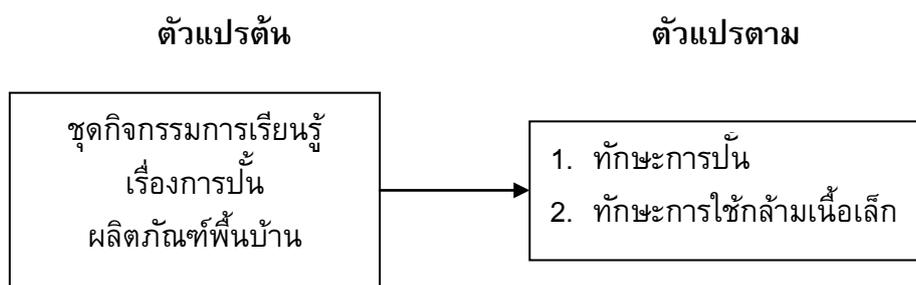
ผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน หมายถึง ภาชนะ อุปกรณ์ หรือ ชิ้นงานที่เกิดจากการปั้นโดยใช้ดินเหนียวของชาวจังหวัดสิงห์บุรี ได้แก่ การปั้นเครื่องประดับ การปั้นเตา การปั้นแจกัน และการปั้นซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์พื้นบ้านที่มีชื่อเสียงของจังหวัดสิงห์บุรี ได้แก่ การปั้นไหสีหู

เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กนักเรียน ชั้นอนุบาล 3 ขวบ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 เทศบาลเมืองบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการปั้นผลิตภัณฑ์พื้นบ้านเพื่อพัฒนาทักษะการใช้กล้ามเนื้อเล็กสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นกิจกรรมที่เน้นให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและลงมือปฏิบัติจริง โดยผ่านการปั้นเพื่อฝึกในด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็ก โดยการพัฒนาชุดกิจกรรมครั้งนี้ได้ยึดแนวทางตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (กรมวิชาการ, 2546) คุณลักษณะตามวัยมีเกณฑ์คือ เมื่อเด็กผ่านกิจกรรมการปั้นแล้วสามารถใช้กรรไกรตัดกระดาษให้ขาดได้ เขียนรูปร่างกลมตามแบบได้ ร้อยลูกปัดขนาดใหญ่ได้ และตามทฤษฎีพัฒนาการของ กิเซล (Arnold Gesell, 1880-1961) ซึ่งยึดหลักพัฒนาการเด็ก คุณลักษณะพึงประสงค์และประสบการณ์สำคัญไม่เร่งสอนสิ่งที่ยากเกินพัฒนาการตามวัยของเด็กจัดกิจกรรมให้เด็กมีโอกาสเคลื่อนไหว กิจกรรมเดี่ยวและกิจกรรมกลุ่ม จัดกิจกรรมให้เด็กได้ฟัง กิเซลล์ พบว่าก่อนที่คนเราจะทำอะไรง่าย ๆ เช่น หยิบอาหารใส่ปากได้นั้นมีการเรียนรู้หลายขั้นตอน ขั้นแรกทารกจะใช้มือตะปบ ขั้นต่อมาจับของด้วยมือ 4 นิ้วติดกันกับฝ่ามือ โดยเริ่มใช้ฝ่ามือตอนใกล้ๆ สันมือ ต่อมาจะเลื่อนไปใช้ใจกลางมือ ครั้นแล้วหัวแม่มือจึงค่อยเลื่อนมาช่วยจับ ขั้นสุดท้าย

คือการหยิบของด้วยหัวแม่มือกับปลายนิ้วยิ่งไปกว่านั้น เด็กใช้แขนคล้องก่อนมือและใช้มือคล้องก่อนนิ้ว ดังนั้น เด็กเล็กๆ เมื่อต้องการจับอะไรก็คว้าไปทั้งตัว ต่อมาจึงยื่นออกไปเฉพาะแขนแล้วจึงใช้มือและนิ้วมือดังกล่าว ถ้าจะให้เด็กเล็กๆ เขียนหนังสือก็คงจะได้ตัวโต เพราะกล้ามเนื้อมือยังใช้ไม่คล่องแคล่ว ได้แต่วาดแขนออกไปกว้างๆ ต่อเมื่อการบังคับกล้ามเนื้อบรรลุนิติภาวะแล้วจึงสามารถเขียนตัวเล็กๆ ได้ เพราะสามารถบังคับกล้ามเนื้อเล็กและนิ้วกำหนดกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

ทักษะการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยหลังจัดกิจกรรมการบินผลิตภัณฑ์พื้นบ้านสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการบินผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน